

SEJM

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

IX kadencja

Prezes Rady Ministrów

DSP.WPP.0640.33.2023

Warszawa, 19 lipca 2023 r.

Pani

Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** wobec poselskiego projektu ustawy

- o zmianie ustawy –Prawo oświatowe (druk nr 3285).

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Edukacji i Nauki do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem,

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Stanowisko Rządu
wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe
(druk sejmowy nr 3285)

I. Opis projektu

W poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe (druk sejmowy nr 3285), zaproponowano usunięcie z art. 122 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900) jednego z warunków przyznania pracodawcy dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika, jakim jest zdanie odpowiednio egzaminu zawodowego, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego, zwanymi dalej „egzaminami”. W ocenie projektodawcy argumentem przemawiający za dokonaniem przedmiotowej zmiany są ponoszone koszty przez pracodawcę związane z nauką zawodu, które nie są zwrócone pracodawcy w ramach dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika, który nie zdał egzaminu. Kolejnym argumentem jaki podano jest nieprzystępowanie uczniów będących młodocianymi pracownikami do egzaminów, co skutkuje brakiem możliwości uzyskania przez pracodawcę dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika. W związku z powyższym w opinii projektodawcy – o dofinansowaniu kosztów kształcenia młodocianego pracownika powinno decydować samo odbycie przygotowania zawodowego u pracodawcy realizowanego na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego (tak jak ma to miejsce w przypadku szkół i przyznawania subwencji oświatowej na ucznia/młodocianego pracownika), a nie konieczność zdania egzaminu. Proponowany termin wejścia w życie ustawy – po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

II. Obowiązujący stan prawny

Dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, w tym warunki jego uzyskania przez pracodawcę, reguluje art. 122 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zgodnie z którym pracodawcom, którzy zawarli z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia, jeżeli:

- 1) pracodawca lub osoba prowadząca zakład w imieniu pracodawcy albo osoba zatrudniona u pracodawcy posiada kwalifikacje wymagane do prowadzenia przygotowania zawodowego młodocianych, określone w przepisach w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania;
- 2) młodociany pracownik ukończył naukę zawodu i zdał:
 - a) w przypadku młodocianego zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy będącego rzemieślnikiem – egzamin czeladniczy zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2020 r. poz. 2159),
 - b) w przypadku młodocianego zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy niebędącego rzemieślnikiem – egzamin zawodowy;

- 3) młodociany pracownik ukończył przyuczenie do wykonywania określonej pracy i zdał egzamin, zgodnie z przepisami w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania.

Wysokość kwoty dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika wynosi:

- 1) w przypadku nauki zawodu – do 8081 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy (jeżeli okres kształcenia jest krótszy niż 36 miesięcy, kwotę dofinansowania wypłaca się w wysokości proporcjonalnej do okresu kształcenia);
- 2) w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy – do 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

W przypadku nauki zawodu prowadzonej w zawodach wskazanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w prognozie, o której mowa w art. 46b ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, wysokość kwoty dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika wynosi do 10 000 zł. Kwoty dofinansowania podlegają waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, jeżeli ten wskaźnik w roku kalendarzowym poprzedzającym rok, w którym następuje wypłata dofinansowania, wynosi co najmniej 105%.

Jeżeli umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego została rozwiązana z przyczyn niezależnych od pracodawcy, a młodociany pracownik podjął naukę zawodu na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego u innego pracodawcy – przysługującą kwotę dofinansowania dzieli się między wszystkich pracodawców, proporcjonalnie do liczby miesięcy prowadzonej przez nich nauki zawodu. Dofinansowanie nie przysługuje temu pracodawcy, z którym umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego została rozwiązana z winy pracodawcy. Dofinansowanie przyznaje wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania młodocianego pracownika, w drodze decyzji, po stwierdzeniu spełnienia ww. warunków. Dofinansowanie jest przyznawane na wniosek pracodawcy złożony w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu. Do wniosku pracodawca dołącza m.in. kopię odpowiednio dyplomu, certyfikatu lub świadectwa, potwierdzającego zdanie egzaminu, albo zaświadczenie potwierdzające zdanie tego egzaminu. Natomiast dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników jest finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Ponadto zgodnie z art. 190 i art. 191 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, z późn. zm.) młodocianym w rozumieniu kodeksu jest osoba, która ukończyła 15 lat, a nie przekroczyła 18 lat, z wyjątkiem sytuacji, o których mowa w art. 191 § 2¹–2⁷ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Pracodawcy mogą zatrudniać tylko tych młodocianych, którzy ukończyli co najmniej ośmioletnią szkołę podstawową i przedstawia świadectwo lekarskie stwierdzające, że praca danego rodzaju nie zagraża ich zdrowiu. Zgodnie z przywołanym art. 191 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, młodociany nieposiadający kwalifikacji zawodowych może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego.

Kwestie

związane

z przygotowaniem zawodowym młodocianych pracowników, w tym ich wynagradzanie regulują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz. U. z 2018 r. poz. 2010, z

późn. zm.), zgodnie z którym przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może odbywać się przez naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy.

Nauka zawodu ma na celu przygotowanie młodocianego do pracy w charakterze wykwalifikowanego pracownika lub czeladnika i obejmuje praktyczną naukę zawodu, która jest organizowana u pracodawcy na zasadach ustalonych w odrębnych przepisach, oraz doksztalcanie teoretyczne, przy czym nauka zawodu kończy się określonym rodzajem egzaminu, który został uzależniony od statusu pracodawcy jako rzemieślnika. Natomiast przyuczenie do wykonywania określonej pracy ma na celu przygotowanie młodocianego do pracy w charakterze przyuczonego pracownika i może dotyczyć wybranych prac związanych z nauką zawodu (tj. zawody określone przepisami dotyczącymi klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego oraz nauka zawodu u pracodawców będących rzemieślnikami, która może odbywać się także w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, określonych w przepisach dotyczących klasyfikacji zawodów

i specjalności dla potrzeb rynku pracy), przy czym to przyuczenie kończy się przystąpieniem do egzaminu sprawdzającego.

III. Stanowisko Rządu

W uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, projektodawca podniósł problem nieprzystępowania uczniów do egzaminów z różnych przyczyn, czy też uzyskania negatywnego wyniku egzaminu, co skutkuje brakiem możliwości uzyskania przez pracodawcę dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika, a to z kolei powoduje, że pracodawcy zniechęcają się do przyjmowania uczniów na naukę zawodu. Argument ten nie znajduje jednak uzasadnienia, biorąc pod uwagę, że od dnia 1 września 2019 r. do systemu oświaty zostały wprowadzone dwa rozwiązania ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, późn. zm.), których celem było zniwelowanie problemów związanych z nieprzystępowaniem uczniów branżowej szkoły I stopnia do egzaminu albo uzyskanie przez tych uczniów negatywnego wyniku egzaminu.

Pierwsze rozwiązanie wprowadzono art. 120a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zgodnie z którym pracodawca zatrudniający młodocianych pracowników w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu, kierujący ich na doksztalcanie teoretyczne do branżowej szkoły I stopnia, ustala z dyrektorem szkoły:

- 1) zakres kształcenia zawodowego zapewnianego przez szkołę i pracodawcę, wynikający z programu nauczania zawodu,
 - 2) liczbę dni w tygodniu, w których zajęcia praktyczne odbywają się u pracodawcy,
 - 3) sposób monitorowania przez każdą ze stron realizacji programu nauczania zawodu
- przy czym powyższe ustalenia stanowią załącznik do umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu.

Celem wprowadzenia powyższego rozwiązania było zagwarantowanie skutecznej kontroli procesu nauki zawodu zarówno przez szkołę, w której młodociany pracownik doksztalcą się teoretycznie, jak i przez pracodawcę, u którego realizowane jest kształcenie praktyczne.

Współpraca szkoły i pracodawcy w tym zakresie powinna warunkować osiągnięcie pozytywnego efektu kształcenia w postaci zdania egzaminu przez ucznia i uzyskania tytułu zawodowego.

Drugim rozwiązaniem jest warunek ukończenia branżowej szkoły I stopnia, gdy uczeń przystąpi do egzaminu, zatem w przypadku nieprzystąpienia ucznia branżowej szkoły I stopnia do egzaminu, uczeń ten powtarza klasę – wprowadzony ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 oraz z 2023 r. poz. 1234). Celem tego rozwiązania było zniwelowanie problemu nieprzystępowania uczniów branżowych szkół I stopnia będących młodocianymi pracownikami do egzaminu na zakończenie nauki zawodu.

Mając na uwadze, że celem przygotowania zawodowego młodocianych pracowników realizowanego w formie nauki zawodu jest przygotowanie młodocianych pracowników do pracy w charakterze wykwalifikowanych pracowników lub czeladników, albo w formie przyuczenia do wykonywania określonej pracy, co z kolei wiąże się z koniecznością potwierdzenia wiedzy i umiejętności uzyskanych w procesie kształcenia zawodowego określonym rodzajem egzaminu – właściwym jest pozostawienie konieczności zdania odpowiedniego egzaminu przez młodocianego pracownika w celu przyznania pracodawcy dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika¹⁾. Warunek ten powinien zostać utrzymany także z następujących powodów:

- 1) celem kształcenia zawodowego uczniów, w tym uczniów będących młodocianymi pracownikami jest przygotowanie tej grupy osób do wejścia na rynek pracy w charakterze wykwalifikowanych pracowników, tj. takich osób, które posiadają odpowiedni dokument potwierdzający uzyskane w procesie kształcenia kwalifikacje zawodowe;
- 2) egzamin weryfikuje jakość procesu kształcenia, a także ułatwia młodemu człowiekowi wejście na rynek pracy;
- 3) skuteczność kształcenia zawodowego powinna być mierzona liczbą absolwentów, którzy uzyskują kwalifikacje zawodowe;
- 4) warunek zdania określonego rodzaju egzaminu przyczynia się do wzmocnienia wspólnych działań podejmowanych przez szkołę i pracodawcę, nakierowanych na zapewnienie wysokiej jakości kształcenia zawodowego;
- 5) finansowanie kształcenia zawodowego powinno być powiązane z efektem tego kształcenia, tj. zdaniem egzaminu przez uczniów, w tym uczniów będących młodocianymi pracownikami.

W systemie oświaty za kwalifikację uznaje się wyodrębniony w zawodzie zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza certyfikat kwalifikacji zawodowej wydany przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu zawodowego w zakresie jednej kwalifikacji, zatem podniesiony przez projektodawcę argument, że sam udział młodocianego pracownika w procesie kształcenia niezakończony egzaminem jest wystarczający – niestety nie znajduje uzasadnienia, gdyż takie rozwiązanie nie wypełnia celu

¹⁾ Dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianego pracownika, w tym warunek dotyczący zdania egzaminu został wprowadzony ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. poz. 1532).

przygotowania zawodowego w formie nauki zawodu jakim jest przygotowanie wykwalifikowanego pracownika lub czeladnika.

Należy przy tym podkreślić, że od 2004 r. dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianego pracownika jest wypłacane za osiągnięty efekt kształcenia w postaci uzyskania przez osobę odpowiednich kwalifikacji potwierdzonych egzaminem. Ponadto należy wskazać, że podobny mechanizm wypłaty środków finansowych uzależniony od efektu kształcenia w postaci zdania odpowiedniego egzaminu przez ucznia funkcjonuje, np. w przypadku udzielenia dotacji na uczniów publicznych liceów ogólnokształcących dla dorosłych, publicznych branżowych szkół II stopnia i publicznych szkół policealnych, niebędących szkołami specjalnymi, prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne. Zgodnie z art. 25 ust. 2 i 5 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2082, z późn. zm.) wyżej wymienione szkoły, niezależnie od dotacji przyznawanej na ucznia z budżetu jednostki samorządu terytorialnego będącej dla tych szkół organem rejestrującym, na każdego ucznia, niebędącego uczniem niepełnosprawnym, który uzyskał:

- 1) świadectwo dojrzałości – w przypadku publicznego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych i publicznej branżowej szkoły II stopnia,
 - 2) certyfikat kwalifikacji zawodowej z kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, w zakresie której kształcenie było prowadzone w branżowej szkole II stopnia – w przypadku publicznej branżowej szkoły II stopnia,
 - 3) dyplom zawodowy – w przypadku publicznej szkoły policealnej
- otrzymują dotację na takiego ucznia, niebędącego uczniem niepełnosprawnym, w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostki samorządu terytorialnego w roku budżetowym, w którym ukończył on tę szkołę, należnej z tytułu uzyskania odpowiednio świadectwa dojrzałości, certyfikatu kwalifikacji zawodowej z kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, w zakresie której kształcenie było prowadzone w branżowej szkole II stopnia, lub dyplomu zawodowego.

Kolejnym przykładem wypłaty dotacji uzależnionej od efektu kształcenia w postaci zdania egzaminu są kwalifikacyjne kursy zawodowe. Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych publiczne szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe, otrzymują niezależnie od dotacji z budżetu powiatu (w wysokości kwoty przewidzianej w części oświatowej subwencji ogólnej dla powiatu na takiego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego, który uczestniczy w tym kursie) dotację na każdego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego, który zdał egzamin zawodowy w zakresie danej kwalifikacji. Dotację ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w części oświatowej subwencji ogólnej w roku budżetowym, w którym słuchacz ukończył ten kurs.

Mając powyższe na uwadze, uniezależnienie wypłaty pracodawcom dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników od zdania przez młodocianego pracownika egzaminu, nie znajduje podstawy ze względu na cel kształcenia zawodowego jakim jest przygotowanie młodocianych pracowników do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe

powinien legitymować się pełnymi kwalifikacjami zawodowymi oraz być przygotowanym do uzyskania niezbędnych uprawnień zawodowych. Rolą pracodawcy i szkoły, w przypadku gdy pracodawca skieruje młodocianego pracownika na doksztalcanie teoretyczne do branżowej szkoły i stopnia powinno być współdziałanie w zakresie przygotowania młodego człowieka do wejścia na rynek pracy, w tym uzyskanie przez niego odpowiednich kwalifikacji zawodowych potwierdzonych certyfikatem kwalifikacji zawodowej, dyplomem zawodowym, czy też świadectwem czeladniczym, które są rezultatem procesu kształcenia zawodowego.

Dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianego pracownika jest wypłacane ze środków publicznych, a wypłata powinna być powiązana z efektem kształcenia, jakim jest uzyskanie przez ucznia kwalifikacji zawodowych potwierdzonych egzaminem zewnętrznym, dlatego **Rząd negatywnie opiniuje poselski projekt ustawy.**